СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 71. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 28-го березня 1939. No. 71. Jersey City, N. J., Tuesday, March 28, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РОЗБИВСЯ ЛІТАК І ЗГИНУЛО ВІСІМ ОСІБ

ОКЛАГОМА СИТІ. — Великий пасажирський літак, що їхав з Шікаґа до Далясу, Тексас, по дорозі розбився і в нім згинуло вісім осіб. В Оклагома Сиіті він був зупинився на якийсь час для відпочинку і набрання ґазоліни. Коли опісля піднявся 300 стіп вгорі щось сталось моторові і капітан Сітон почав шукати місця, щоб осісти. Не знайшовши нічого кращого, як болотнисту фармерську дорогу, він почав опускати на ню літак. Та по обох боках дороги були дроти. До них літак зачепився і, втративши наперед одно крило, перевернувся кілька разів, а на кінець запалився. Вісім осіб відразу знайшли в ньому смерть, а чотири є тяжко ранені.

ОДНІ ГИНУТЬ, ІНШІ ЗНОВ ПРОБУЮТЬ ЩАСТЯ.

НЮ ЙОРК. — Великий пасажирський літак, „Енкі Клипер", з 21 пасажирами пустився через Атлянтійський океан в дорогу до Европи. Він добився вже до Азорів і при помочи радія подавав, що все впорядку. Коли кухар на літаку не знав, як довго треба варити яйця на висоті 8 тисяч стіп, то він радіовав до Балтимор і звідтам знавці йому відповіли, що 12 мінут. Своєю їздою „Енкі Клипер" започаткував сталу пасажирську комунікацію через Атлянтійський океан.

НЕ ХОЧУТЬ МОСТА З БЕТЕРІ ДО БРУКЛИНА.

НЮ ЙОРК. — Від пару місяців ведеться в Ню Йорку боротьба за те, чи будувати міст з долішної частини Ню Йорку, Бетері Парку, до Бруклина, чи ні. За будову є комісар парків, Мозес, а також одобрює цей плян посадник Ля Ґвардія. Інші є проти того, бо кажуть, що міст дуже опоганить долішну частину, а також обнизить вартість деяких вулиць. Проти мосту виступив тепер також союз нюйорських купців.

СТРАЙК КІНОВИХ ОПЕРАТОРІВ.

НЮ ЙОРК. — В середній частині міста Ню Йорку вибух страйк кінових операторів. Коли страйк скоро не закінчиться, то скоро кіна в тій частині стануть нечинні. Оператори домагаються підвишки платні.

ЧЕКАЮТЬ НА СЛОВО НАЙВИЩОГО СУДУ.

ВАШИНҐТОН. — Найвищий суд має цього тижня порушити справу депортації тих чужинців, що належать до комуністичної партії, та накликають до повалення теперішнього американського суспільного устрою.

ҐРІН ПРОТИ ЗАСАД К.П.О.

БОСТОН.— Предсідник Американської Федерації Праці, Вилієм Ґрін, виголосив перед 500 делеґатами робітничих юній промову, в якій сказав, що треба миру в робітничім русі. Але той мир можна осягнути лиш тим, що Конґрес Промислової Орґанізації, зо своїм головою Джаном Люісом, зрезиґнує зо своїх засад, розвяжеться, а юнії, що належать нині до нього назад приступлять до А.Ф.П. Ґрін говорив, що К.П.О. повстав з „відступників", а до розколу довела амбіція Джана Люіса.

ОЧИЩУЮТЬ МІСТО ДЛЯ СВІТОВОЇ ВИСТАВИ.

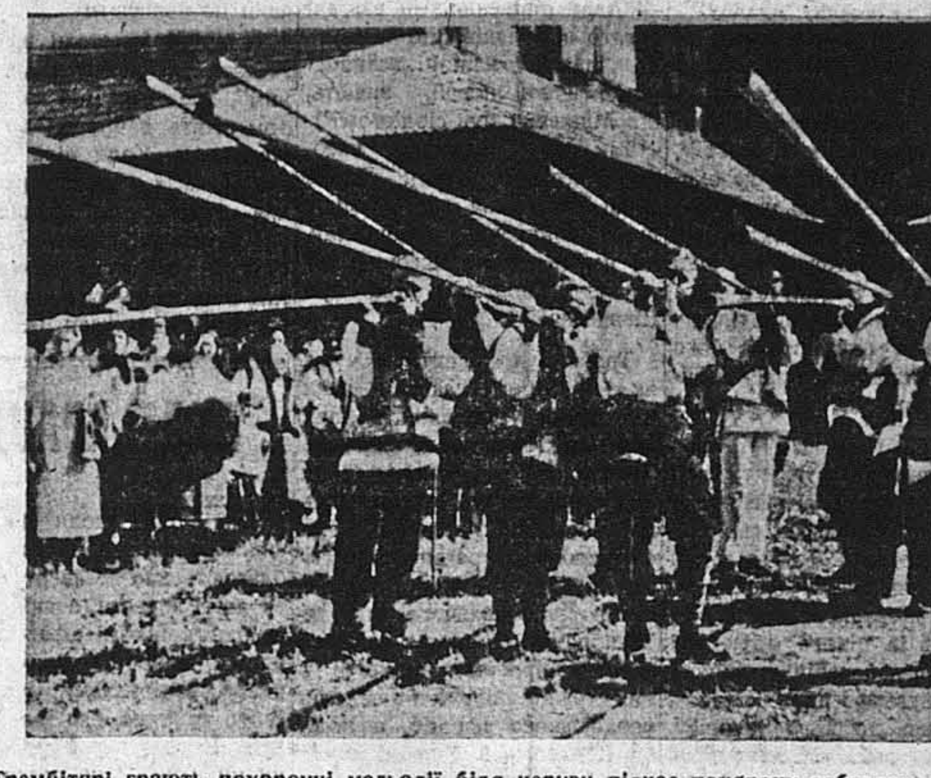
НЮ ЙОРК. — Ріжні суспільні орґанізації Ню Йорку приступили до пропаґанди за те, щоб всі люди, в яких руках спочиває чистота і чепурність міста, старались зробити місто Ню Йорк на час відкриття світової вистави таким гарним і чистим, як тільки можливо. Щоб гості, що приїдуть до Ню Йорку, набрали про те місто гарного переконання.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИХІД ЗРІС.

ВАШИНГТОН. — За обчисленнями департаменту торговлі з амісяць лютий загальний національний дохід Америки зріс в порівнанні до того самого місяця з попереднього року, на 115 міліонів долярів. Загальний прихід цього року виносив пять біліонів і 90 міліонів.

НЕБЕЗПЕЧНИЙ ВОРОГ ЛЮДЕЙ.

НЮ ЙОРК. — Вчені фундації Ракефелера ствердили, що спеціяльний рід москітів, званих „фелес ґамбіе", які перейшли якимсь чудом з центральної Африки до Бразилії, завдають там величезні шкоди, заражуючи людей малярією. Від укушення тих комарів в деяких околицях хворіло 90% людности, з чого 10% померло. Внаслідок цеї хвороби економічне життя тих околиць було вцілости спараліжоване, а люди вцілости перейшли на удержання держави. Вчені назвали тих комарів більшими ворогами людей, ніж фантастичні наїздники з Марса. Вони говорили, що не треба виключати можливости, що ті комарі завандрують і до Північної Америки.

Трембітярі грають похоронні мелодії біля церкви підчас похорону забитого поляками гуцула.

(Картина з фільми: „Україна в Огні". Світлив В. Блондиненко).

ВРАЖІННЯ ФІЛЬМИ „УКРАЇНА В ОГНІ".

Бруклин, Н. Й. — Документальна фільма „Україна в Огні", яку висвітлювано перший раз в Америці, в минулу неділю в Бруклині, викликала величезне враження. Були там картини, що потрясали глядачів до основ. Ці картини були зняті в часі польської „пацифікації" в Галичині і вони відбивають ці звірства, які завдає українцям польська влада. Ця фільма це не лиш мистецький твір, але акт обжалування на наших ворогів.

Крім картин про пацифікацію є теж цікаві картини з Карпатської України.

ДЕСЯТЬ ДОЛЯРІВ ВІД ВІКНА.

Туристичне Бюро Торонта й стоваришення купців вирішили, що ніхто не сміє більше брати як десять долярів за право приглядатись з догідного місця на королівську параду в травні. Здовж вулиць, куди монархи будуть переїжджати, кімнати по готелях вже майже всі зарезервовані американськими туристами. Тепер приходить черга на вікна бюр, торговель і приватних домів.

ЯК КРАЯТИ СКЛО, ПЛЯШКИ І Т. Д.

Перше назначіть місце, де хочете краяти. Відтак гострим червоно розпеченим ґачком тягніть по тім знаку. Коли ґачок добре горячий, то зараз позаду ґачка буде скло пукати. Коли буде пукало, то скло вложіть в зимну воду, це скло і воно пукне тим місцем, куди ви тягнули горячим ґачком.

СЬМІГЛОВО И ПОНЯТОВО.

Так називаються дві нові польські кольонії, що повстали на ураїнській землі з урядової нарцеляції в Заліщичині.

ПРИСУД НА УКРАЇНСЬКОГО СВЯЩЕНИКА.

Тернопільський окружний суд засудив на 6 місяців вязниці о. Миколу Іванчука, пароха Іванчан пов. Збараж, за українщення назвищ.

КОНЦЕРТ СЕСТЕР СКЛЯРІВ.

Найздібнішою групою українських музикантів в Торнті є без сумніву сестри Склярі, дочки місцевого фабриканта діточої ношi. Відомі вони цілій Онтерії — чужинцям за свої виступи по ріжних оседках і за безліч медалів і трофей, які здобули за попиcи на музичних контестах і фестивалах. Найкраще вони відомі українській публиці Торонта. Недавно ці знамениті віртуози виступали у клясичнім концерті в салі Музичної Консерваторії Торонта перед добірною публикою, і у висліді дістали цінну критику від англійської преси. В той вечір виступав у Месей Гал славний співак Нелсон Еді, але музичні критики, як н. пр. Едвард Водсон з „Телеграму" воліли прийти почути гру українок, а голівудського співака знехтували. Туди вислали звичайних репортерів.

Панночки Склярі вибрали до свого попису музичні твори клясичної вартости такі як композиції Ганделя, Баха, Дворака, Моцарта, Мендельсона, Бетовена і Алокая. Три із сестер, а саме Ольга, Олена й вісімлітня Миня грають на скрипках, а Стела на пяні. Їх останню гру критика оцінила дуже високо. Гарно булоб, аби ці музикальні сестри при кожній нагоді додавали дещо з українських композицій. Тим способом робилиб рекляму й українським композиторам.

ПРОТИ НЕМОРАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

В Реджайні зорганізовано з Католицької Молоді комітет, якого задачею має бути усунення неморальних і небажаних місячників, тижневиків і книжок з міста й околиць. До помочі запрошують також протестантську молодь, щоби приступила до походу проти „брудної" літератури, головно проти деяких періодичних видань певного типу.

Спис таких книжок і місячників може бути виданий, але цю справу рішить організаційний комітет.

ХОЧУТЬ „ЗАЛІЗНИХ ЛЕГЕНІВ".

Минулого року оповістив британський автомобілевий магнат, барон Нофілд, що дарує „залізні легені" кожному кваліфікованому шпиталеві в Британській Імперії. Відповідно до цеї оповістки всі три едмонтонські шпиталі внесли просьбу на руки заст. провін. міністра здоровля, щоб їм прислано вдарі того роду легені.

„Залізні легені", це електрикою порушуваний прилад, що хоронить проти вдихування злого повітря. Йогоуживається в дуже тяжких випадках занедужання на діточий параліж.

БІЛЬШЕ ОСВІТИ НА ПРИПИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ.

Пані Джессі МкЛеннан, членкиня шкільної ради у Винніпегу говорила, що освіта „виховується зі шкіл".

„Деякі ґрейди залишено й молодь замісць до молотків і скрипок, береться до револьверів і бандитизму. Замало є фахової освіти. Міська рада занедбує плян будови помешкань. Я бажалаб бачити тисячу жінок на засіданні міської ради, які запротестувалиб проти браку пляну припинення злочинів, проти зменшення освіти і браку помешкань".

ВІДДАВ ЖИТТЯ ЗА СОБАКУ.

Торонто. — Ленард Ґеріс з Симко околиці кинувся у бистру ріку, рятувати свого пса від утоплення, але втопився разом із псом, бо йому не вдалось видратися на беріг. Цієї трагедії тринадцятилітнього юнака приглядався з берега молодий брат.

ЗАСУДИЛИ СЕЛЯН З ЦЕБЛОВА.

Окр. суд підчас виїздової сесії в Белзі засудив 7 українців з Цеблова коло Белза на кари вязниці від року до 6-ох місяців, обвинувачених за намагання примусити поліцаїв, щоб не усували на приказ властей военну могилу з тілінними останками українських вояків.

МАДЯРЩИНА Й СЛОВАЧЧИНА БУДУТЬ ДІЛИТИ УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ

БУДАПЕШТ. — Уряд Мадярщини й Словаччини згодилися в суботу перервати супроти себе военні кроки та полагодити спірне питання взаїмної границі дорогою переговорів.

Словацька комісія виїхала до Будапешту в понеділок.

У переговорах як представник Карпатської України фіґурувати відай буде Андрій Бродій, що все вів кампанію за прилучення Закарпаття до Мадящини.

ДУЧЕ ПРО ПОЛІТИКУ СУПРОТИ ФРАНЦІЇ.

РИМ. — У своїй промові перед величезним збором людей, що святкували 20. річницю повстання фашизму в Італії, Мусоліні виголосив промову, котру загально вважають поданням умов, на яких він готов порозумітися з Францією. Він заявив волю говорити з Францією про мир, якщо Франція згодиться говорити про права Італії в Тунісії, в Джібуті й на Суезьскім Каналі.

Він говорив гострим тоном й нападав на демократичні держави, але заявляв, що Італія хоче мира. Заповів скоре заняття Мадриду військами Франка.

ГІТЛЕР ЗАПЕВНЯЄ МУСОЛІНІЯ ПРО СИЛЬНУ ПІДДЕРЖКУ.

БЕРЛІН. — У навечеря промови Мусолінія Гітлер вислав йому телеґраму, в котрій заявив, що Німеччина стоїть плече об плече при Італії проти всіх зусиль обмежити ці два народи в їх „волі до життя".

ПОЛЬЩА УЗБРОЮЄ ДАНЦИҐ.

ТАНЦИҐ. — Більше число польських війск заняло позиції коло міста Ґдині, що лежить зараз коло Данциґа.

Німці подають число цих війск на 10,000 жовнірів.

ПОЛЬЩА ПРОТИ „РОЗМОВ" З НІМЕЧЧИНОЮ ЗА ДАНЦИҐ.

ВАРШАВА. — Сюди приїхав з Берліна Юзеф Ліпський, польський амбасадор до Німеччини, щоби подати урядові заяву німецького міністра заграничних справ, Йоахіма фон Рібентропа, що Німеччина хоче вести з Польщею переговори про Данциґ.

Польський уряд подає до відома, що він „чемно, але отверто" відкинув німецьку пропозицію.

ПОЛЬЩА ПРОБУЄТЬСЯ ОБЄДНУВАТИ.

ВАРШАВА. — Польський уряд дозволив вернути до краю Вітосові, провідникові польської селянської партії, бувшому премієрові, що через 9 літ перебував на вигнані в Чехії.

Подібні дозволення дозволення іншим прогнаним лідерам уважають за признаку, що Польща пробує тепер внутрішно консолідуватися з огляду на зовнішну небезпеку.

ҐЕН. ФРАНКО ПОЧИНАЄ ОФЕНЗИВУ НА МАДРИД.

БУРҐОС. — Ґен. Франко почав наново військові операції, що були перервані від заняття Катальонії націоналістичними військами Еспанії.

В одному місці війська посунулися наперед 25 миль.

РУМУНІЯ ЗАПЕРЕЧУЄ ЗДАЧУ.

БУКАРЕШТ. — Румунський премієр Калінеску заявляє, що своєю угодою з Німеччини Румунія зовсім не віддалася Німеччині в опіку, і запевняє, що Румунія буде боротися проти посягань по її території.

РОЗБИТТЯ В БРИТІЙСЬКІМ КАБІНЕТІ.

ЛОНДОН. — Британський кабінет міністрів сильно поділений на дві партії, з котрих одна стоїть за спільний фронт з іншими державами проти Гітлера й за запроведення військової служби, а друга за дальше мирення з Гітлером.

НІМЕЧЧИНА КОНЦЕНТРУЄ ВІЙСЬКА КОЛО ШВАЙЦАРІЇ.

ЖЕНЕВА. — Німеччина сконцентрувала коло озера Констанци велику масу війська. Їх число подають на 200,000 жовнірів. Швайцарський уряд припускає, що концентрація вимірена проти Швайцарії.

АНҐЛІЯ ЦІКАВИТЬСЯ СТАНОВИЩЕМ ҐРЕЦІЇ НА ВИПАДОК ВІЙНИ.

АТЕНИ. — Тут почалися розмови британського міністра Вотерлова з грецьким диктатором Метаксасом у справі становища Греції на випадок війни між Німеччиною й демократичними державами.

НІМЕЧЧИНА ПІДПИСУЄ УГОДУ З ГОЛЯНДІЄЮ.

БЕРЛІН. — Німеччина й Голяндія підписали нову торговельну угоду.

Німеччина веде теж переговори за торговельну угоду з митовим союзом Бельгії й Люксембурґу. Литва теж хоче мати з Німеччиною нову торговельну угоду.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ХТО І КОГО ЗАВІВ?

(3.) Залишається ще одно важне питання, яке вимагає як не відповіди, то принаймні вияснення: зрадив чи не зрадив нас Гітлер? Ставимо справу просто, чи там рубом. І так просто будемо на неї відповідати, чи її вияснити.

Не є виключене, що є такі між нами люди, а може й провідники, що були з Гітлером чи його відпоручниками, та що Гітлер, чи хтось другий в його імени, їм щось приобіцяв в справі Карпатської України. Та про таких людей ми досі не чували і таких людей не знали. Можливо, що тепер, у часі останньої катастрофи були в Гітлера представники уряду Карпатської України і дістали якісь запевнення. Та покищо це нам невідомі речі. Зате вже минулої осени були сумніви, чи Німеччина видержить на своїм становищі супроти Карпатської України. Але й були надії, і ніщо інше, а тільки надії, що це не буде в інтересі Німеччини скріпляти Польщу і Мадярщину, а тому буде в її інтересі боронити існування Карпатської України. Між іншим згадані сумніви були причиною, чому ті, що ті сумніви мали, бажали так скоро бачити рідну армію в Карпатській Україні. А коли не було надії на те, щоб Прага на те погодилась, організовано приспішеним темпом Карпатську Січ, щоби було кому в разі небезпеки боронити край. Ось тому і так напирано на те, щоб в чеській армії в Карпатській Україні були наші хлопці, бо була надія, що вони в критичній хвилі не зложать зброї, а підуть битись за Карпатську Україну. Очевидно, що були і дальші пляни, звязані з нашим всеукраїнським ідеалом. Але головне було те, що відчувалося, що треба власною зброєю закріпляти існування Карпатської України.

Значить, що коли сталося тепер те, що Мадярщина таки загарбала Карпатську Україну, то це є для нас болюче, дуже болюче, але це не є чимсь таким, чого не можна було надіятись. Навпаки, це сталося те, чого ми постійно боялися. Колиж тепер є такі, що кажуть, що „нас зрадив Гітлер", то вони обовязані вийти з тим на яв, і то з документами і фактами, щоб всі ми знали, чи, що й кому Гітлер чи там Німеччина приобіцяли. Бо ми від Гітлера нічого не надіялись і він нас не потребував зраджувати. Ми знаємо, що він дбає за себе і за свій інтерес, а не за наш. До своєї цілі іде безпощадним кроком. А ми розглядаємось, чи у тім його змаганню нема таких комплікацій, які можнаб використати для видвигнення української справи. Не бачимо причини, чомуб нам цього не робити. Але це не значить, щоб ми покладали на Німеччину чи на Гітлера усі свої надії. Бо надіятись нам треба тільки на нас самих і на те, що всі інші, хтоб ним не був, можуть завжди нас залишати в найгіршій біді, в найбільшім національним нещасті й ще з того нещастя користати. Коли хто думав і вірив у справі Карпатської України і Німеччини інакше, і мав до цього причини, повинен це тепер сказати. А це навчить чогось легковірних.

ВОЖД УКРАЇНИ

Прага, середина березня 1939.

Не одному знас, що працюємо серед чужих, доводилось нераз почути: „Що то є з вами українцями, що не можете обєднатись біля одної особи? Як ви хочете добути волю, коли не визнаєте одного вожда?".

І не один українець соромлено потупляє очі й не знає що на це відповісти. „Анархісти ми, отаманія в нас панує", думає він і мовчить. Але добре застановившись, не одному з нас відчинились очі й він пізнає ось ту велику правду:

Таж маємо вождя, якого ні один нарід на світі не має! Наш вожд не має за собою ні поліції ні жандармерії, ні концентраційних таборів, ні ГПУ, ні Гестапо, ніхто його не охороняє, ніхто до нього силоміць не гонить на поклін, ані рушниці, ані батога він у руці не тримає — а шануємо його всі, без ріжниці політичних переконань, слухаємось його всі, без огляду на кордони. Підемо за ним усі, куди він нас веде!

Нетрудно вгадати, хто цей вожд. Це **Тарас Шевченко**. А вийшла ця правда на світ Божий з нагоди 125-ліття з дня народження поета. Це свято зеднало довкола Кобзаря всіх українців із цілого світу. Усі старались наперебій якнайкраще вшанувати його память, признатись до його заповіту, поставити себе під його провід. Навіть на совєтській Україні, де люд стогне в московських кайданах, можновладці не зважились замовчати славні роковини. У Києві відкрито хоч поганенький, а всеж таки памятник, та ще на право університету, де колись стояв памятник Шевченкового ката Микола першого. А подивитись на образки з Києва: перед памятником море голов! А подивитись до совєтських часописів із ювилейних днів: скрізь портрети, статті, низькі поклони перед вождом України. Значить навіть совєтська страшна рука мусіла змякнути перед Шевченком. Зі страху, але таки подалась!

Духових вождів має кожен культурний нарід. Німці мають Гетого, поляки Міцкевича, москалі Пушкіна, англійці Шекспіра, італійці Дантого. Можливо, що поетичним хистом ці велитні перевищують селянського сина, кріпака й засланця Шевченка, але **в провідництві** він перевищує їх далеко. Бо нинішні німці вже відвертаються від свого Гетого: великий, мовляли, був поет, але на політиці не розуміється. Для нинішних москалів Пушкін є справді великим поетом, але вони не можуть йому забути, що був шляхтичем, що ставився з погордою до простого народу. А що пишуть деякі поляки про свого Міцкевича, це також варто нагадати:

„Звичайно, маємо певну дратуючу пародійку національної „місійки", видруковану для вжитку нащадків „героїв" із саксонської доби — месіянізм. „Польща яко Христос народів". До її повстання знаменито причинився півжид, півполяк, сіоніст і „національний" пророк Польщі в одній особі — Адам Міцкевич. Чи взагалі багато з поляків, що линуть до „ідеалів" нашої „великої" романтичної поезії, знають, що Міцкевич був сіоністом?"

Так пише польський часопис „Задруга" в році Божім 1939! Чи можна собі уявити, щоб якийнебудь український, чи навіть чужий часопис, міг писати у подібнім тоні про Шевченка?

Треба було бачити й чути, як приміром славили чехи Шевченкові роковини в днях 10-го та 11-го цього березня. Правда, до сердечного тону цих ослав багато причинились ці обставини: нещастя, яке спіткало чехів останніми часами, й могутній зріст українського національного руху на Закарпатті. Їх власне нещастя навчило принаймні декого з них краще розуміти недолю українського народу, а події на Карпатській Україні показали їм, що з українцями треба числитися як із поважною силою. Та колиб Шевченко не був Шевченком, то цього не вистачилоб, що спонукати холодних і дуже розрахованих чехів до таких величних і щирих проявів пошани й узнання до Шевченка як українського національного вождя. А з другого боку, колиб самі українці не так одностайно й віддано тому вождові поклонились, то не поклонилисяб таким глибоким пієтизмом до нього.

Найвищою точкою цих ослав було відкриття Шевченкової вистави в Празькім Національнім Музеї в неділю, дня 11-го березня. Сама вистава не принесла нічого нового ані дуже цікавого, але обстанова, в якій відбулось відкриття, й промови, які при тім виголошено, зробили з цього акту граничний камінь в історії чесько - українських взаємин. Знаменні слова сказав голова чеської академії наук проф. Шуста. Він щиро признався, що перед війною чехи часто себе питали, чи не булоб краще для словянства (себто для чехів), колиб українці злились із москалями в один нарід, от як злились провансальці з французами або південні німці з північними. Але світова війна поставила їх перед „історичною дійсністю".

останні події показали їм цю „дійсність" іще виразніше. До цього причинився Шевченко словянин Шуста ще не навчився гаразд вимовляти його імя й разураз спотикався на слові Григорович). Шевченко і культ Шевченка серед усіх українців показав чехам, що українці ніколи не зречуться свого права на самостійне національне й державне буття, що вони будуть боротись за цей ідеал до останньої людини, до останньої хвилини. Біда тільки, що вони запізно зачали це пізнавати!

Тепер чехи стали називати Гітлера „великим" і „геніяльним", але тому, що за Гітлером стоїть озброєна до зубів Німеччина. Коли ціла Совдепія „на всіх язиках" прославляє „улюбленого" Сталіна, то за Сталіном стоїть страшна ГПУ й зімкнута компартія. Але хто стоїть за Шевченком? Нарід без держави, без одноцілої організації, без буржуазії, без шляхти, нарід — пролетарів, найбільш упосліджений зі всіх народів світу, нарід, який по руїні взявся знову будувати десь серед карпатських гір і лісів якийсь малий початок своєї державности — і як буде, і то серед яких трудностів і перешкод! І ось перед вождом цього поневоленого народу вклонились низенько в день його 125 народин свої й чужі, а його, для чужинців навіть не зовсім зрозумілий „Кобзар", поставив український нарід нарівні з багатими й культурними народами світу.

Ювилеї лишають звичайно самі зівялі квітки й подерті папери. Цей ювилей буде вийнятком. Він залишив українському народові свідомість, що він має у кожний час, на кожній землі й в кожній обставині свого національного провідника кому він поклоняється й за ким іде. Є нам наш: Тарас Шевченко.

М. Сивошапка.

БУДЕ ПРАЦЯ І ТІЛЬКИ ПРАЦЯ

Наші добрі люди надсилають нам письма, якими таки благають нас не звертати уваги на ті клевети, з якими виступають відомі „фахові" руйнники, використовуючи нову нашу національну трагедію, себто ту долю, яка тепер стрінула Карпатську Україну. Вони пишуть, і то зовсім природно й слушно, що саме теперішня пора найменше надається на ріжні „полеміки", бо нарід хоче і домагається чого іншого.

Можемо запевнити тих наших добрих людей, що ми цілковито з ними погоджуємося, та що в нас те саме було й є далі на думці. Нам навіть не складається така писанина, що не є звернена до скріплення наших сел. Останній удар, нанесений нашій державницькій ідеї нас заболів, але в нічому нас не захитав. Ми певні, що навіть і те лихо вийде нам у многому на користь. Бож навіть і те національне нещастя принесло нам заразом і велике піднесення. Цеж гордість бере за серце, коли ми вичитуємо в так многих, нам надісланих американських газетах, з яким великим поважанням віднеслася американська преса до тих наших героїв, що там в горах Карпатах ставлять ставлять опір новому наїздникові. Це мусить у кожного піднести духа, коли бачимо як наприклад над Тихим океаном друкують величезними буквами на першій стороні про „Український Курінь Смерти", що бореться в Карпатах. В такім часі думки наші обертаються довкола чого іншого. І хочеться усіми силами допомогти тій справі, за яку там в Карпатах кладуть голови молоді ентузіясти, що промощують шлях нашій волі — активністю.

Тому і ми відчуваємо, що в такому часі не пора нам вести „полеміки". Бо тільки руйнник - фаховець може в такій порі продовжувати свою руйницьку роботу і нею заспокоювати свої амбіції, не застановляючись над тим, яку тим наносить шкоду українській справі й українській іміграції.

З нашого боку намагаємося тепер використати усі наші скромні сили на те, щоб у цьому важному моменті зробити для української справи щось позитивного, щоб скріпити завзяття нашої іміграції й заставити її дати нашій справі ще більшу допомогу, політичну і матеріяльну. Хочемо виконувати скромну, тиху, плянову і постійну роботу. І думаємо, що її вже виконуємо. Колиж ми думаємо так само і вести т. зв. „полеміку", то робимо це тільки в крайній потребі. Та тепер маємо стільки праці перед собою, а так мало сил для цього, що всіляко „файти" нас не цікавлять. Клевети, якими проти нас „воюють", такі вже оклепані, що не вартує відповідати на них у таку пору, яка повинна заставити кожного з нас до позитивної праці, до справжньої допомоги Рідному Краєві. А хто інакше ці справи розуміє і веде такі „полеміки", що шкодять народній справі, той мусить стрінутись з осудом Рідного Краю і нашої іміграції, з нашого боку будемо продовжувати оборону рідної справи далі з тою вірою, що сповняємо наші обовязки совісно і чесно, і так, як нам дозволяють на це наші скромні сили.

НЕ ТРЕБА БАЛАКУНІВ

Є певний тип людей, які завжди балакають, а мало, або й зовсім нічого, не роблять. Маємо тут на думці громадську працю. І таку балаканину, яку звичайно називають у нас в Америці „критикою" чи „дискусією".

Видно, що таких не бракувало і в Карпатській Україні, коли це була змушена заговорити в „Новій Свободі". Видно, що тамтуди зачали чвалати з ріжних кінців ріжні „балакуни", бажаючи балаканням допомагати розбудовувати нову державу. Завваги, які з цього приводу написано, такі цінні, що вартує з ними познакомитись і нам в Америці. Бо й в нас тих балакунів подостатком. В статті „Балакунів не потребуємо" пише „Нова Свобода" (ч. 46) між іншим таке:

„Звичайно буває так, що хто багато говорить той мало робить.

„Наших балакунів дуже тяжко переконувати, що тепер не має часу на балачки, бо ми всі мусимо, хто що може й де може, працювати на піднесенню культурного й матеріяльного рівня нашого народу.

„Уряд Карпатської України й Українське Національне Обєднання працюють днем і ніччю, щоб всі ті накупчені гори у найкоротшому часі поборотти. Наші політичні та господарські провідники знають дуже добре, що треба для піднесення нашої країни робити, та як це робити.

„Отже: Карпатська Україна не потребує вічних дорадчиків та нісенітних балакунів, бо наші провідні кола мають свою певну мету для праці на піднесення добробуту всього українського населення Карпатської України.

„Нашій країні бракує добрих, скромних, витревалих у всіх ділянках нашого суспільного життя. Найбільшу увагу буде треба звернути на розбудову економічного життя по наших селах. Ми мусимо постаратися, щоб в кожному нашому селі була ще цього року заложена споживча кооператива.

„Учитель, урядник, священик і інший інтелігент на селі мусить постаратися, щоб його село мало в найкоротшому часі бодай одну споживчу кооперативу. Хто не вміє для свойого села щось позитивне хосновите зробити, не може себе назвати свідомим українцем. Сьогодні всюди рішає лиш виконана праця, а не пусте балакання.

„Всіх балакунів, що здержуються в столиці нашої країни, треба заслати на Верховину до найбідніших сіл, щоб тут показали, що вміють робити. Балакати й критикувати дуже легко, але дійсно працювати вже трохи тяжче.

„Людям, які терплять багатомовністю, потрібно приділити якусь працю, деб могли свої пляни здійснювати. По наших селах маємо для дійсної праці велике незоране поле, яке треба обробляювати. Сюди хай ідуть всі балакуни!"

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина перша.

(39)

Кудеяра вивели на воздух. Сонце осліпило його і він довго не міг розплющити очей. На лиці, що відвикло від воздуху, виступила кров. По приказу нового паші Кудеяра перевезли з вижчої твердині до нижчої, на двір губернаторський. Дві невільниці обмили його і наділи чисте біля. Лікар дав мась, від котрої зачали гоїтися рани. Його вже не заковували і замість давнішого хліба давали баранину з рижом.

Відколи така ласка, що за добрий ангел змилосердився над Кудеяром? Все те значило не що іншого, як лише це, що до Кафи прибув новий губернатор. В Туреччині часто змінялися беглербеги і підчинені їм санджакчеї; при помочі підкупста і просьб вони діставали посади, та старалися чим скорше накомпити маєтки всіми незаконними средствами: обдирали підданих, грабили скарб, та через те скоро тратили посади в хосен нових кандидатів. А ті, перемаючи уряд, старалися робити на перекір своїм попередникам. Отсе лучилося тепер в Кафі. Давний губернатор був чоловіком хитрим, лукавим, строгим і при тім і завзятим бісурманом; його наступник був свого роду фільософ, сторонник віротерпимости і здавався бути прихильний християнам, бо між його предків попадали одни грек, а й він сам мав свояків між християнами. При тім новий вельможа любив випити вина, а що мусулманський закон збороняє пити вино, то цей вельможа вже і з тої причини заявляв співчуття християнам. Також і особисто ворогував на свого попередника. Ось длячого то він перенявши свій уряд, занявся долею християнського невільника, котрого його попередник так немилосердно мучив. І не тільки Кудеярові, ле всім взагалі невільникам стало полекше, бо хоч вони і дальше ночували в темниці, сковані ланцом, то тепер давали їм ліпший харч, водили до лазні і наділяли, хоч рідко, біллям.

Подужавши розповів Кудеяр новому губернаторові свою судьбу; а губернатор здається, повірив невинности Кудеяра тим радше, що санджакчей, котрий увязнив Кудеяра в Іслам-Кермені, був свояком бувшого кафинського губернатора. „Я би — сказав губернатор Кудеярові — і пустив тебе на волю, але не смію того зробити, не віднісшися до везира, а коли повідомлю, боюся, щоби замісць волі не була гірша неволя, щоби не велів приписати тебе до Стамбулу і не вислали на галери. Ні, ти напиши чолобитню до свого государя. Най твій государ попросить за тобою у нашого. Бути може, що наші зажадають за тебе грошей, бо у нас нічого не пускається на волю без грошей".

Відтак зачали глядати за Русским чоловіком грамотним, котрий би вмів написати чолобитню, але такого чоловіка не знайшли; тоді після слів Кудеяра уложив чолобитню по турецьки секретар беглербега; разом з тим Кудеяр подиктував листи: до обох Адашевих, до Курбського і Сильвестра. Бідний невільник не знав, що в Москві все змінилося, і серед всіх тих осіб могло радше пошкодити як помогти. Письма вислано до Бакчисараю, до русского посла, з просьбою, щоби приказав перетолкувати їх на московське і вислав до призначення.

Живе Кудеяр в губернаторськім дворі незакований, спить з прислугою, робить всіляку роботу. Губернатор з нього вдоволений. Минає тільки чином один рік. З Москви нема відповіди. „Щож — думає Кудеяр — не близько! Заки то в Бакчисараю перетолкують письма, заки вони дійдуть до Москви, заки з Москви вишлеться грамота у Туреччину, не так то й скоро. Заки знов з Туреччини відпишуть у Москву, треба багато часу". Минає ще три місяці, минає пів року. Кудеяр тужить. „Чи би не втікати! А як схоплять? Тоді я вже пропав!" Страшний закамарок добре вбився йому в тямку. Та довідався він, що в Кафі є невільник, бувший московський підданий. Кудеяр поспитав губернатора, чи не можна би покликати піддячого, щоби написав чолобитню до царя. Губернатор позволив; піддячий виписав чолобитню та ще дуже жалісний лист до Атанасія Нагого, русского посла в Бакчисараю. Ті письма вислано у Бакчисарай.

Минув ще рік по тій другій чолобитні. Відповіди не було. Гадка втікати чим раз більше залягла в голову Кудеяра. Він рішився в кінці виповнити свій намір, скоро тільки буде добра нагода. А причинилося до того і це, що губернатор мабуть побачивши, що в Москві не побиваються за тим невільником і не думають його визволяти, змінив своє поведення з Кудеяром: тримав його на рівні з іншими невільниками, а раз якось не в гуморі вдарив власноручно Кудеяра кілька разів без найменшої причини. Губернаторові видавалось, що Кудеяр поводиться в його присутності занадто сміло і визивающо.

(Далі буде)

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

КЛОПОТИ ІСТОРИКІВ.

В огляді нових книжок в спеціяльнім книжковім відділі „Ню Йорк Таймсу" з неділі, 12. березня, був огляд книжки американця Ґреєма Ґатона під наголовком „Огляд після Мінхена".

Книжка нова, щойно появилася друком, а критик уже про неї пише: „Події в Европі поступають так скоро, що такі книжки, як книжка пана Ґатона, інколи вже перестарілі в хвилі, як вони появляються".

Історія нині йде так скоро, що історики не можуть за нею наспіти.

КЛОПОТИ ҐЕОҐРАФІВ.

Не менчі клопоти мають картоґрафи, себто вчені, що рисують карти. Недавно тому вони збиралися видати карту нової Чехословаччини, обкроєної з судетських країв. Заки її випечатали, не стало вже й обкроєної Чехословаччини, бо її зроблено частиною німецької держави.

Рішили тепер пождати з виданням нових карт аж до часу, політичні обставини в Европі усталяться. Та тимчасом у торговлі може бути попит за новими картами.

Можна би цьому зарадити, якби політичні мапи видавати як історичні, себто з датою: в день такий-а-такий світ представлявся політично так, — а як він буде представлятися в інший день, поживемо, побачимо.

ЧИ ЗНАЮТЬ?

Лондонські підприємці, що асекурують людей проти втрат на випадок війни, піднесли цими днями значно оплати за таке обезпечення. Інколи рахують за таке обезпечення 300 процентів більше.

Це вважають признакою близької війни.

Хоч перед сходом сонця когут піє, але піє він не лише перед сходом. Піє теж і перед дощем. Отже з піяння куґута ще не можна вносити, що незадовго буде схід сонця, хоча часто й це буває.

Цікаво: від чого підносять оплати за воєнне обезпечення? Чи справді асекураційні підприємства мають дані про наближення війни, чи може хтось уживає асекурації, щоби викликати враження, що комусь не вдасться закрити воєнних намірів?

ЗА БАГАТО ГАВКАЄ.

У розмові з представниками італійської ґазети „Іль Пополо д'Італія", власної ґазети Мусолінія, сказав німецький воєнний міністер, маршал Ґерінґ, що Анґлії нема причини на випадок війни боятися.

Казав: „Миж усі знаємо, що собака, яка багато гавкає, не кусає".

Оповідають наші селяни до цього питання анекдот про жида, що, зайшовши на селянське подвіря й зачувши гавкіт собаки, виліз на пліт.

„Чогож ти його боїшся?" — питається селянин. „Цей пес тебе не вкусить!"

„Він дуже сильно гавкає".

„А ти не знаєш, що собака, котра сильно гавкає, не кусає?"

„Я знаю", каже жид, „але чи пес то знає?"

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. Місячні і квартальні збори Тов. „Зоря", від. 69., відбудуться в суботу, 1. квітня 1939., в годині 7:30 ввечір. Проситься всіх членів прибути на збори, бо є важні справи до полагодження. Збори відбудуться в суботу, 1. квітня, з причини Великодних Свят. — Й. Забавчук, предс.; М. Ликтей, секр.

СТЕЙПЛЕТОН, Н. Й. Збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 211., відбудуться в неділю, 2. квітня, в годині 2:30 пополудні, в церковній гали укр. прав. громади, 35 Варен ул. Обовязком кожного члена бути на тих зборах. — Т. Соколовський.

ЗВІТ ГОЛОВНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ У. Н. СОЮЗУ за 1938 РІК

Як вам усім відомо, поважані гол. урядники, то гол. контрольна комісія У. Н. Союзу переводить два рази в рік свою контролю над майном і діловодством У. Н. Союзу.

За перших шість місяців, то є від 1. січня до 30. червня 1938 року, гол. контрольна комісія перевела контролю майна і діловодства У. Н. Союзу в місяці липні 1938 року. Звідомлення цеї контролі було проголошене в органі „Свобода" 9. серпня 1938 року.

За других шість місяців, то є від 1. липня до 31. грудня 1938 року, гол. контрольна комісія перевела контролю майна і діловодства У. Н. Союзу, тепер перед цим річним засіданням гол. уряду.

Власне це звідомлення я подаю вам, поважані гол. урядники, в імені контрольної комісії. Кожний з вас має копію цього звіту контрольної комісії, тому прошу звернути увагу на ті позиції, котрі я буду читати.

Контрольна комісія починає своє звідомлення від гол. рекордового секретаря, і заявляє, що всі рекорди членства У. Н. Союзу знайдено в найліпшім порядку, а також книга протоколів зо всіх засідань є проваджена взірцево.

Тепер приступаю до виказу руху членства У. Н. Союзу за 1938. рік:

ЗВІТ З КОНТРОЛІ ГОЛОВНОГО РЕКОРДОВОГО СЕКРЕТАРЯ У. Н. СОЮЗУ

від 1. січня до 31. грудня 1938 року.

ПОВНОЛІТНІ ЧЛЕНИ

З початком січня 1938 р. було всіх повнолітніх членів	22,777
У 1938 році: принято нових	2,998
принято наново	1,293
принято з переступними листами	240
принято зо старого роду обезпечення	32
принято з інших кляс	126
Разом	27,466
У 1938 році: суспендовано	2,245
відійшли з переступними листами	251
відійшли до нового роду обезпечення	32
відійшли до інших кляс	126
відійшли зо зворотом у готівці	116
відійшли на безплатне продовження	20
відійшли на виплачене обезпечення	5
померли	228
Разом	3,023
З кінцем грудня 1938 р. було всіх повнолітніх членів	24,443

Повнолітні члени були обезпечені в таких клясах:

У старому роді обезпечення	375
В обезпеченні платнім по смерти з вкладками до 70 року життя	807
В обезпеченні платнім по смерти з вкладками впродовж 20 років	2,551
В обезпеченні платнім за життя з вкладками впродовж 20 років	1,380
В новім обезпеченні на ціле життя для нових членів	4,925
В новім обезпеченні на ціле життя для старих членів	14,405
Разом	24,443

З початком січня 1938 року було всіх повнолітніх членів 22,777, а з кінцем грудня 1938 року було 24,443. Тимсамим, департамент повнолітніх членів збільшився на членів ____ 1,666

МОЛОДЕЧИЙ ДЕПАРТАМЕНТ.

З початком січня 1938 року було всіх дітей	8,039
У 1938 році: принято нових	1,494
принято наново	311
принято з переступними листами	94
принято з інших кляс	25
Разом	9,963
У 1938 році: суспендовано	783
відійшли з переступними листами	107
відійшли до повнолітніх членів	715
відійшли до інших кляс	22
відійшли на безплатне продовження	12
відійшли на виплачене обезпечення	4
відійшли зо зворотом у готівці	48
померли	12
Разом	1,703
З кінцем грудня 1938 року було всіх дітей	8,260

Діти були обезпечені в таких клясах:

У клясі І. Молодечого Департаменту	5,650
У клясі II. Молодечого Департаменту	1,753
У клясі III. Молодечого Департаменту	857
Разом	8,260

З початком січня 1938 року було всіх дітей 8,039, а з кінцем грудня 1938 року було 8,260. Отже загальне число дітей збільшилося впродовж року на ____ 221

Загальний приріст повнолітніх членів і дітей за рік 1938 виносить ____ 1,887

ЗВІТ З КОНТРОЛІ МОЛОДЕЧОГО ДЕПАРТАМЕНТУ У. Н. С. ВІД 1-го ЛИПНЯ ДО 31-го ГРУДНЯ 1938 Р.

П Р И Х О Д И

	З місячних вкладок	Процент з банків	Процент від бондів	Процент від морґеч.	Чинш від реальности	Процент від позичок	Заробок на бондах	Звороти	Сплати морґеджів	Сплати бондів	Реальности	РАЗОМ
Липень	2,429.40	114.19	655.49	443.56	750.00		100.50		228.25	5,000.00		9,721.30
Серпень	2,433.07		574.24	1,365.00	680.00				715.00	12,000.00		17,767.31
Вересень	2,409.82		432.50	642.72	805.00	3.45			557.66			4,851.15
Жовтень	2,371.15		463.33	369.33	812.00		500.00		135.75	10,000.00		14,651.56
Листопад	2,452.14		200.00	897.76	784.00		456.31		730.00	20,000.00		25,520.21
Грдуень	2,517.12	575.38	236.87	1,124.17	755.00	86	412.50	426.00	1,990.62	9,984.38	100.00	18,122.90
Разом	**14,612.70**	**689.57**	**2,562.43**	**4,842.54**	**4,586.00**	**4.31**	**1,469.31**	**426.00**	**4,357.28**	**56,984.38**	**100.00**	**90,634.52**

Р О З Х О Д И

	Виплати посм. запомог	Платні пом. сил	Соц. обезп. поміч. сил	Молодечий журнал	Праці друк. і т. п.	Актуарій	Видатки канцелярії	Перенос до УНС за діти	Бонди	Нагороди	Процент на морг. і бонд.	Грошеві звороти	Видатки на реальности	Позички	Дивіденда	Реальности	РАЗОМ
Липень		378.01		475.00	191.69		25.00			4.17		121.60	245.70				1,441.17
Серпень		328.56		475.00	150.31		25.00		12,000.00		59.63	178.24	775.86				13,992.60
Вересень	300.00	303.04		475.00	39.00				20,000.00			55.97	238.72	84.00			21,495.73
Жовтень		403.25	37.35	475.00	45.04		25.00		14,625.00	9.35	65.00	142.41	175.91				16,003.31
Листопад		324.93		475.00	133.09		25.00					33.72	866.99				1,858.73
Грудень	1,612.00	390.82	41.41	475.00	50.45		25.00	6,660.00	35,050.00	1,947.25	15.63		270.65	21.00		100.00	46,659.21
Разом	**1,912.00**	**2,128.61**	**78.76**	**2,850.00**	**609.58**		**125.00**	**6,660.00**	**81,675.00**	**1,960.77**	**140.26**	**531.94**	**2,573.83**	**105.00**		**100.00**	**101,450.75**

МОЛОДЕЧИЙ ДЕПАРТАМЕНТ У. Н. СОЮЗА. — ЗАГАЛЬНІ ПРИХОДИ І РОЗХОДИ ЗА РІК 1938-мий.

П Р И Х О Д И

	З місячних вкладок	Процент з банків	Процент від бондів	Процент від морґеч.	Чинш від реальности	Процент від позичок	Заробок на бондах	Звороти	Сплати морґеджів	Сплати бондів	Реальности	РАЗОМ
1-ий ½ рік	14,334.13	38.21	2,391.20	4,396.35	4,599.50	2.34	187.50		7,176.32	10,037.50		43,163.05
2-ий ½ рік	14,612.70	689.57	2,562.43	4,842.54	4,586.00	4.31	1,469.31	426.00	4,357.28	56,984.38	100.00	90,634.52
Разом	**28,946.83**	**727.78**	**4,953.63**	**9,238.89**	**9,185.50**	**6.65**	**1,656.81**	**426.00**	**11,533.60**	**67,021.88**	**100.00**	**133,797.57**

Р О З Х О Д И

	Виплати посм. запомог	Платні пом. сил	Соц. обезп. поміч. сил	Молодечий журнал	Праці друк. і т. п.	Актуар	Видатки канцелярії	Перенос до УНС за діти	Бонди	Нагороди	Процент на морг. і бонд.	Грошеві звороти	Видатки на реальности	Позички	Дивіденда	Реальности	РАЗОМ
1-ий ½ рік	1,290.00	2,104.98	92.12	2,850.00	531.78	175.00	175.00		20,375.00	1,237.60	198.12	784.13	2,287.86	56.00	741.50		32,890.09
2-ий ½ рік	1,912.00	2,128.61	78.76	2,850.00	609.58		125.00	6,660.00	81,675.00	1,960.77	140.26	531.94	2,573.83	105.00		100.00	101,450.75
Разом	**3,202.00**	**4,233.59**	**170.88**	**5,700.00**	**1,141.36**	**175.00**	**300.00**	**6,660.00**	**102,050.00**	**3,198.37**	**338.38**	**1,316.07**	**4,861.69**	**161.00**	**741.50**	**100.00**	**134,340.84**

ЗІСТАВЛЕННЯ ГОТІВКИ ЗА ШІСТЬ МІСЯЦІВ.

Готівка з кінцем червня 1938 р. осталася	$ 57,756.76
Прихід за шість місяців	90,634.52
Разом	$148,391.28
Розхід за шість місяців	101,450.75
Готівка з кінцем грудня 1938 р. остается	$ 46,940.53

ЗІСТАВЕННЯ ГОТІВКИ ЗА 1938 РІК.

Готівка з кінцем 1937 року осталася	$ 47,492.80
Прихід за 1938 рік	133,797.57
Разом	$181,290.37
Розхід за 1938 рік	134,349.84
Готівка з кінцем грудня 1938 р. остается	$ 46,940.53

БІЛЯНС МОЛОДЕЧОГО ДЕПАРТАМЕНТУ У. Н. СОЮЗУ.

Стан чинний:		Стан довжний:	
Готівка	$ 46,940.53	Посмертний фонд	$338,595.97
Морґеджі	159,150.20	Адміністраційний фонд	103,450.94
Бонди	180,040.26		
Реальности	55,650.92		
Позички	265.00		
Разом	$442,046.91	Разом	$442,046.91

ЗВІТ КОНТРОЛІ ГОЛОВНОГО ФІНАНСОВОГО СЕКРЕТАРЯ-КАСІЄРА ВІД 1-го ЛИПНЯ ДО 31-го ГРУДНЯ 1938 Р. — ПОВНОЛІТНІ ЧЛЕНИ.

П Р И Х О Д И:

	З місячних вкладок від членів	Процент від бондів	Процент від морґеджів	Процент від позичок	Процент з банків	Заробок на бондах	Чинш від реальност.	Сирітські частини	Звороти до нар. фонду стип. і т.п.	Звороти резерви і з мол. деп.	Звороти податків, асек. і т.п.	Друкарня, книгарня і "Notes"	Сплати морґеджів	Сплати бондів	Сплати позичок	Реальности	Фонд Згоди Братств	РАЗОМ
Липень	48,872.34	11,386.35	2,424.01	587.68	700.02	2,442.71	12,740.75	1,359.10			6.00		3,698.50	92,427.43	1,912.00			178,556.89
Серпень	47,879.85	5,618.23	4,146.45	1,315.05		6,353.43	12,662.80	100.00	144.52				1,809.81	159,901.52	21,110.00			261,041.66
Вересень	46,951.22	500.00	7,105.01	664.15			12,574.40	991.54		402.50	9.17		11,724.04		825.00			81,747.03
Жовтень	49,014.80	4,492.13	2,565.23	1,019.68		7,432.86	14,414.27	483.65	50.00		888.69		17,117.89	297,263.75	1,689.00	8,857.84	50,848.93	456,138.72
Листопад	50,822.72	1,786.25	3,038.57	1,129.80		1,254.63	13,428.33	1,138.99		325.50	3.50	25.00	1,048.25	63,234.33	1,668.50		555.51	139,459.88
Грудень	50,685.49	3,588.30	21,574.25	46,733.74	494.60	800.00	13,278.72	969.16	20.00	11,004.25	63,062.31	2,804.91	21,078.67	24,976.56	2,046.00	21,708.64	1,156.70	[illegible]
Разом	**294,226.42**	**27,371.26**	**40,853.52**	**51,450.10**	**1,194.62**	**18,283.63**	**79,099.27**	**5,042.44**	**214.52**	**14,732.25**	**63,969.67**	**2,829.91**	**56,477.16**	**637,803.59**	**29,250.50**	**30,566.48**	**52,561.14**	**1,405,926.48**

Р О З Х О Д И:

	Посмертний фонд	Адміністр. фонд	Резервовий фонд	Конвенц. фонд	Запомог. фонд	Народний фонд	Сирітський фонд	Фонд Згоди Братств	Морґеджі	Бонди	Реальности	Позички	Друкарня і книгарня	Notes	Інші розходи	РАЗОМ
Липень	18,399.45	17,525.25			1,640.34		2,989.81			66,590.00		4,306.00				111,450.85
Серпень	47,763.75	8,434.76			2,030.00		1,642.57		36,372.31	100,480.00		8,363.00				205,086.39
Вересень	15,583.56	9,464.56			1,555.00		1,836.15		7,000.00	216,360.00		4,745.00				256,544.27
Жовтень	17,765.84	13,105.94			2,365.54	56.61	570.09		1,531.31	211,450.00	55,857.84	2,611.00		2,800.00		308,114.17
Листопад	43,267.59	9,052.69			1,370.71		3,093.67	2,132.53	29,624.31	24,312.50		4,881.00	333.18			118,068.18
Грудень	45,074.03	12,630.58			1,797.16	1,500.00	1,890.85	5,655.04	5,919.70	186,700.00	15,719.70	52,270.31	50.00		63,000.00	392,207.37
Разом	**187,854.22**	**70,213.78**			**10,758.75**	**1,556.61**	**12,023.14**	**7,7.7.57**	**80,447.63**	**805,892.50**	**71,577.54**	**77,176.31**	**3.3.18**	**2,800.00**	**63,000.00**	**1,391,471.23**

ЗВІТ КОНТРОЛІ ГОЛОВНОГО ФІНАНСОВОГО СЕКРЕТАРЯ-КАСІЄРА. — ЗАГАЛЬНІ ПРИХОДИ І РОЗХОДИ ЗА 1938 РІК.

П Р И Х О Д И:

	З місячних вкладок від членів	Процент від бондів	Процент від морґеджів	Процент від позичок	Процент з банків	Заробок на бондах	Чинш від реальност.	Сирітські частини	Звороти до нар. фонду стип. і т.п.	Звороти резерви і з мол. деп.	Звороти податків, асек. і т.п.	Друкарня, книгарня і "Notes"	Сплати морґеджів	Сплати бондів	Сплати позичок	Реальности	Фонд Згоди Братств	РАЗОМ
1-ий ½ рік	285,361.56	24,309.27	27,018.57	6,895.04	469.17	5,771.88	76,990.40	5,922.76	294.38	10,223.13	58,865.02		31,385.51	392,150.00	9,171.00			934,827.69
2-ий ½ рік	294,226.42	27,371.26	40,853.52	51,450.10	1,194.62	18,283.63	79,099.27	5,042.44	214.52	14,732.25	63,969.67	2,829.91	56,477.16	637,803.59	29,250.50	30,566.48	52,561.14	1,405,926.48
Разом	**579,587.98**	**51,680.53**	**67,872.09**	**58,345.14**	**1,663.79**	**24,055.51**	**156,089.67**	**10,965.20**	**50..90**	**24,955.38**	**122,834.69**	**2,829.91**	**87,862.67**	**1,029,953.59**	**38,421.50**	**30,566.48**	**52,561.14**	**2,340,754.17**

Р О З Х О Д И:

	Фонд посмертний	Фонд адміністр.	Фонд резервовий	Фонд конвенц.	Запомог. фонд	Народний фонд	Сирітський фонд	Фонд Згоди Братств	Морґеджі	Бонди	Реальности	Позички	Друкарня і книгарня	Notes	Інші розходи	РАЗОМ
1-ий ½ рік	214,088.70	65,775.51	1,279.86		11,766.00	3,625.00	34,429.23		62,500.00	429,367.66	16,782.14	44,484.47	20,680.32			[illegible]
2-ий ½ рік	187,854.22	70,213.78			10,758.75	1,556.61	12,023.14	7,787.57	80,447.63	805,892.50	71,577.54	77,176.31	383.18	2,800.00	63,000.00	1,391,471.23
Разом	**401,942.92**	**135.989.29**	**1,279.86**		**22,524.75**	**5,181.61**	**46,452.37**	**7,787.57**	**142,947.63**	**1,235,260.16**	**88,359.68**	**121,660.78**	**21,063.50**	**2,800.00**	**63,000.00**	**2,296,250.12**

ЗІСТАВЛЕННЯ ГОТІВКИ ЗА ШІСТЬ МІСЯЦІВ.

Готівка з кінцем червня 1938 р.	$ 250,003.92
Прихід за шість місяців	1,405,926.48
Разом	$1,655,930.40
Розхід за шість місяців	1,391,471.23
Готівка з кінцем 1938 р. остается	$ 264,459.17

ЗІСТАВЛЕННЯ ГОТІВКИ ЗА 1938 Р.

Готівка з кінцем грудня 1937 р. осталася	$ 219,955.12
Прихід за 1938 рік	2,340,754.17
Разом	$2,560,709.29
Розхід за 1938 рік	2,296,250.12
Готівка з кінцем 1938 р. остается	$ 264,459.17

БІЛЯНС.

Стан чинний		Стан довжний.	
Готівка	$ 264,459.17	Посмертний фонд нових родів обезпечення	$4,000,450.80
Морґеджі	1,275,908.45	Адміністраційний фонд	176,651.44
Бонди	1,505,355.46	Запомоговий фонд	78,836.48
Реальности	1,176,251.12	Народний фонд	3,625.40
Позички	573,326.28	Конвенційний фонд	21,642.88
Друкарня і книгарня	18,283.59	Contingent Fund for protection of Ins. & Mort.	226,953.00
Векслі (Notes)	2,750.00	Резервовий фонд	11,886.35
		Посмертний фонд старого роду обезпечення	63,592.37
		Фонд Згоди Братств	45,103.57
		Сирітський фонд	187,591.78
Разом	$4,816,334.07	Разом	$4,816,334.07

ЗІСТАВЛЕННЯ БІЛЯНСУ.

Маєток У. Н. Союзу з кінцем 1938 р.	$4,816,334.07
Маєток У. Н. Союзу з кінцем 1937 р.	4,349,373.42
Приріст маєтку старших членів за 1938 р.	$ 466,961.65
Маєток молод. департаменту У. Н. С. 1938	$ 442,046.91
Маєток молод. дипартаменту У. Н. С. 1937	419,043.66
Приріст маєтку молод. департ. У. Н. С.	$ 23,003.25
Приріст маєтку старших членів	466,961.65
Загальний приріст майна У. Н. С. за 1938 р.	$ 489,964.90

(Докінчення на 4-тій стороні)

(Докінчення з 3-тої сторони).

Звіт з фонду бл. п. Семена Ядловського

З днем 31 грудня 1937 р. цей фонд виносив	$2,519.44
Процент з банку	25.19
З днем 30 червня 1938 р. цей фонд виносить	$2,544.63

Звіт Захисту-Сиротинця У. Н. Союзу.

З днем 31 грудня 1937 року цей фонд виносив	$34,114.84
Процент від бондів	468.75
Процент з банків	14.32
З днем 30 червня 1938 р. цей фонд виносить	$34,597.91

Фонд Сиротинця-Захисту інвестований:

У бондах	$25,625.00
У готівці	8,972.91
Разом	$34,597.91

Загальний стан майна У. Н. Союзу представляється так:

Стан майна дорослих членів є	$4,816,334.07
Стан майна Молодечого Департаменту	442,046.91
Фонд зарезервований на залеглі виплати „Свободи"	1,011.81
Фонд Захисту-Сиротинця	35,201.58
Фонд бл. п. С. Ядловського	2,570.07
Загальний стан майна є	$5,297,164.44

Контрольна комісія завважила, що:

Залеглі відсотки на морґеджах, що мали бути заплачені в 1938 році, виносили $1,403.81. Відсотки на морґеджах з кінцем 31 грудня 1938 року, котрих реченець плачення припадає в першім кварталі 1939 року, були на $10,834.03.

Залеглі відсотки, належні від позичок на членських грамотах, виносили з кінцем 1938 року $5,713.00.

Відсотки на бондах платні в першім кварталі або півріччю виносили $19,928.08.

Відсотки на банкових депозитах з кінцем 1938 року, котрих реченець плачення припадає 1 січня 1939 року, були на суму $526.16.

Чинш від реальностей платний з кінцем 1938 року $1,581.50.

Надвишка на бондах Молодечого Департаменту $13.23.

Залеглі місячні вкладки з відділів $830.35.

Фонд зарезервований на залеглі виплати „Свободи" $1,011.81.

Ці всі активи, ще не втягнено до загального маєтку, виносять разом $41,841.97.

Непризнані актива.

У замороженім банку	$ 908.59
Бонди понад продажну ціну	25,272.27
Стаки Елизабет Трост Банку	10,632.60
Процент на загрожених морґеджах	753.55
Обниження морґеджової інвестиції	1,200.00
Непевні позички на членських грамотах	29,059.70
Друкарня і Книгарня	19,295.40
Векслі (ноти)	2,750.00
Разом	$89,872.11

Контрольна комісія знайшла, що з кінцем грудня 1938 року було невиплачених 11 посмертних запомог, а саме:

Григорій Лешко	$ 300.00
Йосиф Сисак	1,000.00
Антін Піх	448.33
Володимир Трончак	500.00
Стефан Качмар	1,000.00
Стефан Качмар	500.00
Ілля Мартиняк	1,000.00
Стефан Кропиляк	1,000.00
Василь Сенчишин	1,000.00
Ілля Плитяк	1,000.00
Михайло Слепко	500.00
Загальна сума невиплачених запомог виносила	$7,748.33

Перших 6 посмертних запомог не виплачено з причини леґальних перешкод. Інші не були виплачені тому, бо докази смерти не були ще вповні прислані з кінцем року.

Оцінка інвентаря Друкарні і Книгарні У. Н. Союзу:

Оцінка друкарської машинерії „Свободи" була		$13,303.40
Обнижка вартости машин на 10%		1,330.34
Вартість друкарських машин з кінцем року		$11,973.06
Оцінка книгарні У. Н. С. була	$7,760.10	
Спродано книжок на суму $748.40		
Обнижка книжкової вартости на 10% 701.17		
Теперішня вартість книгарні		6,310.53
Загальна вартість друкарні і книгарні		$18,283.59

Зароблені відсотки на інвестиціях:

Відсотки від інвестицій для старших членів виносили 4.57%, а від інвестицій для дітей 4.43%. Отже загальні відсотки були 4.60%.

Оцінка грамот для старших членів виносила 146.6%, а для дітей 675.3%. Загальна оцінка була 155.4%.

Смертність членства У. Н. Союзу була така:

Смертність старших членів нових родів	76.8 %
Смертність старших членів старого роду	128.8 %
Смертність Молодечого Департаменту	25.50%
Смертність усіх членів разом виносила	74.7 %

Пропамятна Книга У. Н. Союзу.

Видруковано 11,000 примірників Пропамятної Книги.

Продано досі всіх примірників	3,120
Розіслано даром до ріжних людей і бібліотек	1,084
Разом	4,204
У. Н. Союз одержав готівкою	$2,735.00
Пересилка 4,204 примірників коштувала	385.00

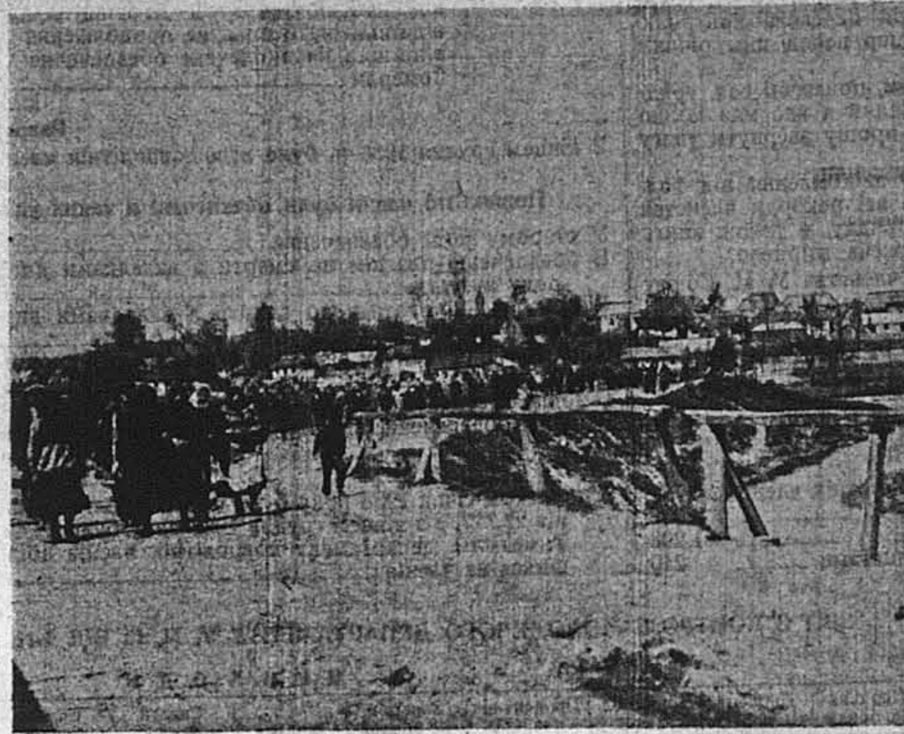
Остається на складі Пропамятної Книги 6,796 примірників.

Отсе є звіт гол. контрольної комісії за 1938. рік з контролі майна і діловодства У. Н. Союзу.

Переведено контролю в днях від 6. до 11. березня 1939 р. в Шікаґо, Ілл.

ГОЛОВНА КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ У. Н. СОЮЗУ:

Дмитро Капітула, предс.; **д-р А. Т. Кібзей**, заст. предс.; **О. Е. Малицький**, секр.; **Степан Куропась, Роман Смук**, члени комісії.

СЕЛЯНИ ВЕРТАЮТЬСЯ З ЦЕРКВИ ДОМІВ.

(Картина з фільми: „Україна в Огні". Світлив В. Блондиненко).

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Збори і відчит.

Одинацятого ц. м. відбулися квартальні збори 204. від. У. Н. С. Після відкриття зборів, члениця відділу панна М. Лехицька виголосила реферат на тему: „Як я, молода еміґрантка дивлюся на У. Н. Союз і його значіння для української еміґрації в Америці". Бесідниця коротко зясувала початки запомогових товариств та їх значіння в суспільнім житті. Опісля вказала на ті принципи й завдання, що поставили перед собою 45 літ тому перші піонірі, коли закладали У. Н. Союз. Далі підкреслила, що У. Н. С., як запомогова орґанізація, дбає не лиш про поміч на випадок смерти, чи недуги своїх членів, але й про їх моральний і духовий рівень. Його завданням є ширити не лише принципи рівности, справедливости, людяности, братерства, але й принципи гідности, патріотизму, посвяти справам української нації. Його будуччина світла не лиш тому, що він стоїть кріпко на фінансових підвалинах, але ще й тому, що він створив історію, традицію, придбав цінности, що збагачують життя теперішного еміґранта й задоволяють потреби молодого покоління.

Серед ряду справ, порушених протягом сходин, була теж справа фінансової допомоги на видання вже готового перекладу однотомової „Історії України", написаної М. Грушевським, а перекладеної на англійську мову проф. В. Ґаличем, а також допомоги на видання анґл. мовою „Україна й українці" д-ра О. Грицая. (Про згадані видавництва говорив д-р Л. Мишуга на річних нарадах Виконного Комітету „Обеднання", що відбулися 24. грудня м. р. в Джерзі Сити, Н. Дж.) По короткій дискусії члени одноголосно рішили призначити на повищу ціль $10 з каси відділу, а наступні зложили жертви на видавничий фонд по $1: М. Близнак, М. Осадчук, Н. Мороз, Е. Ляхович, Децик; К. Свірк 50 ц.; С. Курляк $5, а М. Лехицька $10, як завдаток на оба видавництва.

Колиб так усі відділи порушили справу фондів на згадані видавництва, то скоро вони появилисяб й без сумніву прислужилисяб чимало до вияснення історичних фактів з життя українського народу, тимбільше тепер, коли українська проблема стала дуже актуальною.

М. Близнак.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

РОМ, Н. Й.

Свято Злуки.

Дня 29. січня ц. р. українська громада в Ром вшанувала 21. роковини Злуки Українських Земель святочним концертом.

Концертову програму приготовив і виконав український хор „Сурма" з Ром, під управою уч. М. Запухляка. Перед розпочаттям програми учитель вияснив присутнім ціль і вагу цього концерту.

Святочний реферат, виголошений уч. Запухляком, був примінений до тих слів Шевченка: „Встане Україна, світ правди засвітить, і помоляться на волі невольничі діти". Бесідник згадав потім за День 22. січня 1919 р., коли то наш нарід на Софійській площі в Києві устами своїх представників заявив перед ворогами і світом, що Україна стає вільною, самостійною, незалежною і зединеною. Цим актом український нарід пірвав всі штучні кордони. Той історичний день Українська Армія затвердила кровю в обороні цього акту. Справді, як співається у пісні, встоятись не було сили.

Вороги наступили на молоду Українську Републику зі всіх сторін. До того свої яничари привели в Україну ватагу монголів-большевиків з Московщене.

За зраду свого народу вони дістали заплату. Одні самі себе знищили, других казав вистріляти Сталін.

Найшли тяжкі часи на Україну. Та український нарід жиє далі цею великою злукою з 22. січня 1919 р.

Тож всі готуймось! Час зближається! Скріпім себе сильно! Щоб наступну злуку так закріпити, щоб вороги вже більш нас не розлучили.

Опісля хор відспівав кілька пісень. Кінцеве слово сказав гром. А. Гоц. Концерт закінчено відспіванням „Ще не вмерла".

Іван Лаврук.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64., відбудуться в суботу, 1. квітня, в 7. годині ввечір, у St. Boniface Hall, 345 Main St., Paterson, N. J. Просимо всіх прибути. — Петро Кріловський, предс.; Іван Бурнас, секр.; Сергій Вінярський, кас.; Стефан Сасовський, рек. секр. Адреса секр.: John Burney, 282 E. 7th St., Clifton, N. J.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 26. березня померла в Елизабеті, Н. Дж., членкиня Бр. св. Володимира, від. 65. У. Н. Союзу,

МАРІЯ ПІТУЛА.

Походила зо села Ґодова, повіт Стрижів, Галичина. Покійна вступила до від. 65. і У. Н. Союзу 9. листопаду 1924. та була членкою 14 літ.

Оставила вдівцем мужа Петра й осиротила 8 дітей: Владиславу (подружену), Петра, Івана, Марію, Гелену, Льва, Тересу й Варвару. Покійна прожила 44 літ.

Похорон відбудеться в середу, 29. березня, в годині 9. рано з дому жалоби, 618 Myrtle St., а відтак до гр.-кат. церкви св. Володимира.

Проситься членів від. 65. прибути до дому жалоби та віддати Покійній останню пошану.

Най земля буде Їй пером!

А. Смит, секр.

ПІДРОБЛЯЛИ ВИКАЗИ ГОРОЖАНСТВА.

У Кишиневі, в Бесарабії, викрили орґанізацію, що доставляла фальшиві виказки румунського горожанства для жидів. Слідство виявило, що ця афера, в яку вмішані державні урядовці, займає кілька тисяч осіб. Поліція арештувала чимало людей.

ЯК ПРОДАВАТИ СВІЖУ АБО ЗАМЕРЗЛУ РИБУ.

Директор федерального Розслідчого Бюра подає кілька заввaг відносно продажі свіжої і замерзлої риби. Це не є поучення, як продавати рибу, тільки в якій температурі тримати рибу, щоби вона не втратила своєї свіжости і смачности. Свіжа риба повинна бути передержувана на продаж в температурі як найближче до 31 степенів Фаренгайта, а ніколи не нижче, бо мязні риби замерзають між 31 а 30 ступнів Фаренгайта. Зміна температури є дуже шкідлива для риби.

Легко вужена риба повинна бути передержувана під такою самою температурою, як свіжа. Кенована риба не псується, коли температура змінюється, хіба вже аж дуже перемерзне, що і посуда може тріснути.

Замерзла риба повинна бути передержувана в замерзлім стані. Раз вона вже розмерзнеться і витече з неї сік, тоді не можна її продавати, як рибу першої кляси.

Торговці застановляються над тим, як би то можна знизити кошт услуги і інші видатки, сполучені з услугою продажі по склепах в Злучених Державах. Ця студія буде одною з найбільш обширних до цеї пори і вона може принести бизнесовцям, як також і консументам конкретні користи. Досі запропоновано, щоби склепарі мали дві ціні. Одну для тих, що купують товари за готівку і беруть їх з собою, другу для тих, що купують на кредит, з заплатою по доставі і доставою до домів. Кажуть, що несправедливо є для тих, що купують товари за готівку, платити і за тих, що купують на виплат, жадають достави і т. п. До цеї пропозиції поставилися торговці неприхильно, бо продавати товари в двох цінах буде непрактично тому, що більше може коштувати ділення цін.

Багато таким способом не заощадиться, бо від 75 до 85 процент покупців бажають достави товару, або купна на виплат. Отже багато користи для торговців не буде, а буде більше втрати через ділення покупців на дві кляси.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ВВИВСТВО КООПЕРАТОРА.

В Угринові Старім коло Станиславова вбив „хтось" кооператора - українця Петра Басюка. Вбивника не викрили досі.